

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Cluverii[i] Sicilia Antiqua

Clüver, Philipp

Lvgdvni Batavorvm, 1619

Cap. XII. Triocala & Scirthaea, opida. Adrano vicus. Opida, Macella, Elcethium, Legum. Entella & Halicyae urbes. Jetae, Scherta, & Longaricum, opida. Ad Olivam & Pirina, loca incertae conditionis. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-14145

COTYRGA
opidum.

Cæterum alteræ illæ ruinæ, ad dextram Platani ripam sitæ, an reliquæ sint opidi, quod hoc terrarum tractu locat Ptolemæus, nomine *Κότυρρα*, COTYRGA, haud faciliè dixerim. quamquàm duo opida tam vicina inter se fuisse, minimè veri est simile.

CAP. XII.

Triocala & Scirthea, opida. Adriano vicus. Opida, Macella, Elcethium, Legum. Entella & Halicyæ, urbes. Ieta, Schera, & Longaricum, opida. Ad Olivam & Pirina, loca incerta conditionis. Opida, Morgyna, Paròpus, Amestratus sive Mutistratum, Nome, Apollonia, Noe, Abacenum. Myconius mons.

TRIOCALA
opidum.

Isburus est fluvius Ptolemæo; quem vulgari nunc adpellatione *Fiume di Calta bellotta* dici adcolis, suprâ lib. I, cap. XVIII, ostendimus. Ab huius ostio in septentriones versus opidum eidem auctori ponitur in mediterraneo, cuius vocabulum in vulgatis exemplaribus vitiatum legitur *τελοκλα*, *Triocla*, pro *τελοκαλα*, TRIOCALA; ut est apud Diodorum & Silium. Huius verba lib. XIII, hæc sunt: 2)

Et mox servili vastata Triocala bello.

Vnde opidani sunt Plinio, lib. III, cap. VIII, TRIOCALINI. Nomen id traxit opidum *ὑπὸ τῶν τῶν καλῶν*, id est, à tribus pulcris; teste Diodoro; cuius verba mox producemus. Apud Stephani epitomatores, sine o dicitur *τελοκαλα*, TRICALIA; & etiam singulari numero *τελοκαλον*, TRICALVM. unde Ciceroni & eidem epitomatori opidani dicuntur *τελοκαλινοι*, TRICALINI. Dicitur epitomator: *τελοκαλον κῆ τελοκαλα*, ἑδεύρας, πόλις Σικελίας· φίλις. ἢ ἰβνικῶν, *τελοκαλι*, κῆ *τελοκαλιη* ἠηλουῶς. Hoc est: Tricalum & Tricala, neutro genere, urbs Sicilia; auctore Philisto. Gentilitium inde Tricalinus; & Tricalina feminino genere. Cicero, in Verrem actione v: In Tricalino (quem locum fugitivi jam antè tenuerunt) Leonide cuiusdam Siculi familia in suspitionem vocata est conjurationis. Res delata ad istum. statim, ut par fuit, jussu eius homines, qui nominati erant, comprehensi sunt, adductique Lilybæum. Bellum id servile, quo Tricala vastata fuere, descripsit Diodorus lib. XXXVI; referentibus Legationum excerptis. unde loci descriptionem adduxisse, sufficiet. Verba ibi leguntur ista: *τελοκαλα* ὅπερ τὸ φέρρον φασὶν ὠνομάσθαι, ἂν τὸ τελοκαλα ἔχεν. πρῶτον μὲν ναμαλιῶν ὕδατων πηλῆς, ἂν φέρρον τῆ γλυκύτητι· δὲ πρῶτον, περικειμήλιον χώρην ἀμπελόφυτον τε κῆ ἔλαιόφυτον, κῆ γαργυροῦ διωαμήλιον θυμιασῶς τέλειον, ὑπερβαλλόντων ἰσχυρότητα, ὡς αἰ ἔσσι μεγάλης πίστεως αἰαλώτα· ἐν κῆ περικειμήλιον πλεῖως ἐσθίων ἐκτὼ περικειβάλων, κῆ ταφροδίας βαθεία τίφρω, βασιλείοις ἐξέρητο ὁ τρυφῶν, 40 πῶσις αἰφθονία τῶν καλῶ τὸν βίον ἀπέντα περικειμήλιον. καποκδοσι δὲ κῆ βασιλικῶν εἰκίας, κῆ ἀγορῶν διωαμήλιον δέχεσθαι πηλῆς αἰθρώπων. Id est: Castellum autem inde nomen Tricala habere aiunt, quod in se *τελοκαλα*, id est, tria pulcra, contineat. primum enim aquis fontanis eximia dulcedinis abundat. dein agros habet adjacentis vinetorum elioctorumque plantationi ac frugum culture mirum in modum idoneos. tertio locus tam firmus est, uti nihil supra: utpote magnâ rupe atque inexpugnabili à naturâ instructus. quam cum ambitu urbis, VIII stadia complexo, cinxisset, & fossam profunde altitudinis circumduxisset; pro regiâ illam habuit, ubertate omnium commodorum, qua ad vitæ usum pertinent, refertam. regale etiam palatium ibi construxit, cum foro, quod numerosa hominum turba capax foret. Non ipsum tandem Salvium, sive Tryphonem, fugitivorum ducem, opidum Triocala condidisse; sed jam antè conditum amplificasse; patet ex eo, quod jam inde Philistus, Dionysii senioris æqualis, eius meminit; teste Stephano. Cæterum Fazellus, decad. I, lib. X ita scribit: *Villa franca opidulum, ab Antonio Agliatâ anno Salutis ccccxcviii conditum, vino nobile est. cui ad occidentem montes excelsi ac ardui ad III passuum millia insurgunt: ad quorum verticem Caltabelleotta supereminet opidum: & paullo inferius ad passus mille, ad angulum eiusdem montis meridionalem, in loco, ubi hodiè adis est divæ Mariæ à Monte virgineo, Triocala vetusta olim*

olim urbs sita erat, initio belli servilis clara. Exstincto bello servili, à Romanis funditus est deleta: sed rursus postea habitata. Insignis est reddita victoria, quam Rogerius Norman- nus, Sicilia comes, contra Saracenos in eo loco adeptus est. In cuius memoriam ibidem dicitur Georgio, suo tutelari, duplici columnarum ordine adem sacram, à Triocalà cognominatam, quae adhuc exstat, magnifice struxit. Urbs verò ipsa prorsus jacet; vestigiis tantum ingentibus ob- ruitis, & nomine, cognita.

Porro circa Triocala Diodoro in eadem belli servilis historià opidum memora- tur nomine Σκιρθαία, SCIRTHAEA. Verba in dictis Legationum excerptis hæc

SCIRTHAEA
opidum.

10° τῶ μὲν ἤρθεκεν ἐν ταῖς Τριοκάλοις ἀγωνίαις. Ἀθλιῶν δὲ συμβῆλθε μὴ συγκλείειν ἑαυτοὺς εἰς πολιορκίας, ἀλλ' ἐν ὑπαίθρῳ ἀγωνίζεσθαι. κρατησάσης δὲ πύργου τῆ βουλῆς, καί τις ἔρα τῆ δό- σου πλεονέκτησι Σκιρθαίας, ὅπως οὐκ ἐλάττωσιν τῆ πτερυγισμῶν. ἀπὸ γὰρ δ' αὐτῶν ἡ Ρωμαίων παρεμβό- λη ἐστὶν ἰβ'. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐγένοντο συνεχεῖς ἀκροβολισμοί. εἶτα ὡς ἔλαττωσαν ἑκατέρωθεν, ἔτ' μάχης ὡς κακίως ῥεπέσσης, ἔπειτ' ἑκατέρωθεν πηδόντων, ὁ μὲν Ἀθλιῶν, ἔχων ἑταίρων ἀ- γαστῶν ἀκροβολισμῶν ἰπποῖς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν πύργων ἐκλήρωσεν. ἄλλοι δ' εἰς ἀμφο- πρὸς τὰ γόνατα, ἀρχῆς ὅθεν ἔβητο πρὸς τὴν μάχην. ἐξ ἧς οἱ δραπέται, τῆ ψυχῆς πρὸς τὴν Φυγῆν ἐτραπῆσαν. ὁ δ' Ἀθλιῶν ὡς νεκρὸς ὦν ἔλαθε. καὶ πρὸς τὴν πύργον πηδόντων, τῆ νυκτὸς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν πύργων ἐκλήρωσεν. ἔπειτ' ἑκατέρωθεν πηδόντων, τῆ νυκτὸς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν πύργων ἐκλήρωσεν. ἔπειτ' ἑκατέρωθεν πηδόντων, τῆ νυκτὸς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν πύργων ἐκλήρωσεν.

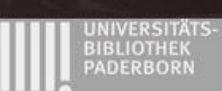
20° Hoc est: Tryphon Athenionem, à culpâ exemptum, in consi- lium de bello adversus Romanos gerendo adhibebat. Et ipsi quidem in Triocalis subsistendum atque inde hostem repugnandum esse placebat. sed Athenionis consilium erat, ne se per obsidio- nem includi paterentur: sed in libero campo armis cum hoste duceptarent. Quae sententia, ut potior, quam vinceret: prope Scirtheam castra metantur, xl millibus haud pauciores. Romano- rum inde castra xii stadia, id est, passus ccc, aberant. Primum igitur velitatibus inter se pugnis adsidè confugebant. deinde instructâ acie congressi, quum pugnae momenta huc illuc nutarent, ac multi utrimque caderent; Athenio cc equitum, qui lectissimi erant, turmâ sti- patum, omnem circum se locum strage hostium oplevit. sed quum, utrumque genu saucius, pugna utilis esse amplius nequiret; fugitivi, animis fracti, in fugam se coniecere: Athenio verò, haud secus ac si exstinctus esset, latitavit. Et morte ad tempus simulatâ, ubi nox ingre- rat, salutis fugâ consuluit. Victoriâ itaque insignem adepti Romani; Tryphone etiam ipso cum suis ad fugiendum compulso, ac multis in fugâ casis. tandem non pauciores xx millibus in- teremptos esse, compertum est. Reliqui, adjuvante nocte, Triocala refugerunt. Est hodiè, haud ita procul à suprâ dictis Triocalorum ruinis versùs septemtriones, opidum desertum, vulgari vocabulo Acrissia: quod & vicinitate & nominis quadam simili- tudine videtur esse antiqua illa Scirthea.

Eodem terrarum tractu opidulum est, vulgari nunc vocabulo Adragno dictum. ADRANO
is locus idem haud dubiè est, qui olim dicebatur ὁ ἀδράγων κόμη, ADRANO vicus
vicis.

40° πάλαι ἡμεῖς πολιορκήσαμεν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν πύργων ἐκλήρωσεν. ἀπὸ γὰρ δ' αὐτῶν ἡ Ρωμαίων παρεμβό- λη ἐστὶν ἰβ'. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐγένοντο συνεχεῖς ἀκροβολισμοί. εἶτα ὡς ἔλαττωσαν ἑκατέρωθεν, ἔτ' μάχης ὡς κακίως ῥεπέσσης, ἔπειτ' ἑκατέρωθεν πηδόντων, ὁ μὲν Ἀθλιῶν, ἔχων ἑταίρων ἀ- γαστῶν ἀκροβολισμῶν ἰπποῖς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν πύργων ἐκλήρωσεν. ἄλλοι δ' εἰς ἀμφο- πρὸς τὰ γόνατα, ἀρχῆς ὅθεν ἔβητο πρὸς τὴν μάχην. ἐξ ἧς οἱ δραπέται, τῆ ψυχῆς πρὸς τὴν Φυγῆν ἐτραπῆσαν. ὁ δ' Ἀθλιῶν ὡς νεκρὸς ὦν ἔλαθε. καὶ πρὸς τὴν πύργον πηδόντων, τῆ νυκτὸς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν πύργων ἐκλήρωσεν. ἔπειτ' ἑκατέρωθεν πηδόντων, τῆ νυκτὸς ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν πύργων ἐκλήρωσεν.

MACELLA opidum, etiam Polybio memoratur, lib. i. Προ-
MACELLA
μακίλλα πόλις, inquit, οἱ Ῥωμαῖοι τῆ Σικελία, πρὸς τὴν Αἰγεσίαν ἐλύσαν πολιορκίαν, ἐξ ἧς
opidum.
ταὺς αὐτῶν ἠδὲ ἀναχωρήσασθαι, κατὰ τὴν πρὸς τὴν Αἰγῆσιν ἀναχωρήσασθαι μακίλλαν πόλιν κατὰ κρατῆ-
ἐλόν. Id est: Romani, excensione in Siciliam factâ, Aegestensis, ad ultima jam redactos,
obsidione liberant. Et ab Aegestâ regredientes, Macellam opidum vi expugnant. Ad Hime-
rensis Thermas versùs profectos ibique castra metatos esse, exiguo post ostendit.

50° In eo igitur itinere inter Aegestam & Thermas fuit opidum Macella. Vulgare qui- dem iter inter eas urbis agebatur per Panormum. at quia tum illic hibernabant, ut ibidem narrat Polybius, Carthaginenses; per remotiora inde versùs meridiem loca iter Romanos egisse, certum est. Fazellus, decad. i lib. x, post Corilionis opi- di descriptionem, ita tradit: Deinde ad aquilonem passum millia vi mons est totâ hac re- gione notissimus & ingens, Busamar Saracenicè adpellatus: ad cuius verticem Saracenorum olim erat opidum Calata Busamar nominatum; hodiè jacens: cuius etiam nunc cernuntur vestigia.

Hæc sanè prædicti remotioris itineris sunt tractu, unde suspicio, licet levis, fuisse heic quondam antiquum illud opidum *Macellam*: quod Saraceni postea occupantes murato nomine dixerint *Casta Busamar*. Munitissimum fuisse locum *Macellam*, cum ex dictâ Polybii historiâ, tum ex inscriptione patet columnæ rostratæ, quæ, C. Duillio olim posita, etiam nunc Romæ in Capitolio visitur. in qua eiusdem historiæ, marmoris incisæ, ingens adhuc fragmentum exstat. unde pauca quædam, quæ huc spectant, uti coram reperi, huc adponam:

..... A N O
 D. EXEMET. LECIONES
 XIMOSQVE. MACISTRATOS
 ..OVEM. CASTREIS. EXFOCIONT. MACEL
 ..VCNANDOD. CEPET. ENQVE. EODEM. MAC.....
 ..EM. NAVEBOS. MARID. CONSOL. PRIMOS.....

10

Quæ magnus Lipsius ad historiam è Polybio, Cicerone, Zonarâ, & aliis ita concinnare doctissimè conatus est:

SEGESTANOS. SOCIOS. ET. COGNATOS. POPLI. R
 OBSDIONED. EXEMET. LECIONES. CARTACINENSEIS
 MAXIMOSQVE. MACESTRATOS. LVCEIS. BOVEBOS. AMISSEIS.
 NOVEM. CASTREIS. EXFOCIONT. MACELLAM. OPIDVM
 PVGNANDOD. CEPET. ENQVE. EODEM. MACESTRATOD. BENE
 REM. NAVEBOS. MARID. CONSOL. PRIMOS. CESET.

20

Ex hac, inquam, Polybii juxta & marmoris antiqui historiâ satis manifestò patet, locum fuisse ob munitionem magni momenti; eoque in tantâ expeditione memoratu dignum.

ELCETHI- Sed ad meridionalia insulæ revertamur. Ptolemæo extremum versùs Lilybæum
VM opidum. promontorium in meridionalibus mediterraneis ponitur *opidum* Ἐλεθίων, **ELCETHIVM.** à quo opidani videntur esse apud Plinium, lib. III, cap. VIII, in vetustis quibusdam exemplaribus **ELCETHIENSES.** quorum loco vulgata exemplaria habent *Ecelesienses*; & corruptiore etiam voce *Acelesienses*; quum heic litera *A* extra ordinem 10 alphabeti Pliniani sit posita. Est hodiè inter Mazaram opidum & Belicem amnem opidum vulgari vocabulo *Castro Veterano*. id nescio an non sit vetus illud *Elcethium*. nam ipso nomine antiquitatem suam profitetur.

Proximè *Elcethium* eidem Ptolemæo versùs ortum locatur *opidum* Λίγρον, **LEGVM.** id fortè fuerit opidum, quod eodem tractu vulgò nunc vocatur *Mocharta*. de hoc enim ita Fazellus, sine lib. x decad. I: *Interius* [à Selinunte urbe] *ad passuum*
LEGVM *millia v, Castrum Veteranum imminet opidum: à quo non longè distat Perribayde arx. Moy-*
opidum. *harta postea sinistrorsum, ad passuum millia VIII Saracenicis nominis exstat arx: ubi ingentes*
conspiciuntur ruine.

ENTELLA Interius versùs septemtriones antiquissimum fuit opidum Ἐντέλλα, **ENTELLA;** 40
urbs. Diodoro, Silio, Ptolemæo, Stephano, Servio, Isacio Tzetze memoratum. unde opidani sunt Ciceroni in Verrinâ III, & Plinio lib. III cap. VIII, **ENTELLINI:** & eadem formatione Græcis auctoribus, Diodoro lib. XVI, ac Stephano, Ἐντέλλινοι. quamquam apud hunc & opidi & opidanorum vocabulum unico scriptum legatur λ, vitiosè, ut innumera alia. quidpe ipse in voce Ἀλικύαι Ἐντέλλης integrum habet vocabulum; ut reliqui auctores omnes. Apud Diodorum quoque quum dicto lib. XVI & in Excerptis legationum ex lib. XXIII sint Ἐντέλλινοι, ut apud Ciceronem, Plinium, ac Stephanum; dubium esse haud potest, quin id vocabulum lib. XIII corruptum sit Ἐντέλλαοί. cuius rei fidem firmat hoc documentum, quòd ibidem Σόλῳ quoque scriptum est & Σολείνων, pro Σόλῳ ac Σολωνίων. quem locum suprâ ad Ancy- 50 rarum explicationem citavimus. Cæterum Isacio Tzetze in Lycophronem dicitur eadem urbs Ἐντέλλα, **ENTALLA;** & Ἀτέλλα, **ATALLA.** unde & Vibii locum in Catalogo fluminum, qui talis est; *Crimisos, Sicilia, civitati Atillæ;* ita corrigendum suprâ lib. II cap. II iudicavi: *Crimisos, Sicilia, civitatis Atilla.* nam idem Tzetzes ab *Athyllâ*, Aegesti uxore, dictam fuisse urbem innuit; ut mox videbimus. De situ eius ita scribit Fazellus, decad. I lib. x: *Iato Calatrasis ad meridiem arx hodiè, sed Saracenicum olim opidum ex vestigiis adhuc cognitum, in rupe in acutum surgente, undique*
precisâ,

precisâ, ad passuum millia x succedit. Duorum hinc passuum millium spatio distat Entella, urbs vetustissima, in monte eiusdem nominis: quem precise undique & inaccessa rupes & unicus tantum aditus, parvi praesidii indigus, naturâ munitissimum reddunt: qui in summitate planitiem habet, ambitus passuum millium ferè 1111, per viam & cultura aptissimam. In câ hæc urbs ab Entello Troiano, Aeneæ socio, condita est. Probatissimi vini nomine à Strabone commendatur. de quo etiam lib. XIV Silius; — Largoque virens Entella Lyæo.

Hodiè verò, agris eius in frumenti segetem conversis, vini commendationem prorsus amisit. Urbs quoque ipsa, à Friderico Secundo Casare, Saracenis, qui eam unâ cum Iato notarum rerum studio quasi pro seditionis munimine occupaverant, in Nuceriam unâ cum Ietensibus relegatis, funditus deleta, penitus jacet. cuius, arcusque etiam, quæ specule speciem referebat, semidruta vestigia tantum, sparsim proscelta, conspiciuntur; reliquâ incolatus parte, equis bobisque relicta. Mons tamen ipse, ac prostrata urbs, Entellæ adhuc nomine veteri gaudent. Qui Castrum Veteranum Entellam olim fuisse scribunt, in sole hi procul dubio caligant. Entella quidpe erat apud Crimisum amnem, è Panormitanorum agro propter Ietum & Calatrasin ad Hypsæ dextram ripam defluentem; à quo Castrum Veteranum longius abest: Entellæ autem mons ac rudera propè sita sunt. Conditorem huius urbis alii fecerunt Aegestum; qui Aegestam quoque & Erycem condidisse fertur; ut suprâ huius libri cap. I & II ostensum: alii, huius socium Elymum. Lycophronis, antiqui in primis poetæ verba hæc sunt:

20 Ἄλλοι δ' ἐνοικήσοι Σικανῶν χθόνε,
Πλαγυῖτι μολόντες, εἴθε Λαομέδων τετραπλῆς
Ναυτῆς ἔδωκε Φαινοδάμαντι ἔθρας,
Ταῖς κητοδότης συμφοραῖς δεδηγμένῃ,
Τηλεπρόθευα θηρῶν αἰμηταῖς βορρῶν,
μολόντες εἰς γῆν ἑσπερῶν Λαισυργένων,
Ὅπερ ζωοικίᾳ δαρδανίης ἐρημία.
Αἱ δ' αὖ παλαιῶν μηπέθ' ἀζηρωθῆσσι
Σηκῶν μέγαν δέματον δοπνῶν θεῶν,
Μέρον Φυγύσσην καὶ μοιοικητῆς ἔδρας.
30 Ὡν δὴ μίαν Κερμιασός, ἰνδαλθεῖς κωίδ,
Ἐξέζηε λεικτεροῖς πλάμοις: ἢ δὲ δαίμονι
Τῷ θηρομύθῳ σκυλακα θρονάϊον πενίοι,
Τελοσῶν ζωοικισίῃσ' ἔκλειστο τόπων.

Hoc est:

40 Alii Sicavorum inhabitabunt terram,
Errones eo delati: ubi treis Laomedon
Nautis dedit Phænodamantis filias,
Balenam pascentibus stimulatibus cladibus,
Ut procul exponerent feris crudelibus,
Progressi in occidentalem Lastrygonum terram;
Vbi larga visitur solitudo.
Ille porro matri luctatoris Zerynthie
Templum exstruxere magnum, donum deæ,
Mortem quum effugissent & sedes solitarias.
Harum unam Crimisus, adsimilatus cani,
Lecto junxit amnis. cui illa genio
Semifero generosum parit catulum,
Trium fundatorem conditoremque locorum.

Ad hæc ita commentatur Tzetzes: φαῖνοδάμας τις τρωῶν, πατρὶς καὶ θεῶν ἐπιθυμῶν. ζωοικισίῃσ' πῆς τρωῶν ἐκβῆσαι τὴν ἠσιόνην τῷ κητῷ, δαρδανίῃσ' πατρὶς τῶν θηρομύθῳ αὐτοῦ τῶν τελεπρόθευα, μὴ αὐτῶν ἐκβῆσαι καὶ ἐπιθεῖν τὰ πεποιημένα. ὁ δὲ λαομέδων, μιλίων τῶν φαῖνοδάμων, ἔδωκε τῆς θυγατρὸς ἑκείνης ναυτῆς ἐν Σικελίᾳ θηρῶν βορρῶν. οὐ θηρομύθῳ, κατὰ τὸν μύθον ἀφροδίτης ἐνοικήσαν. ὡν τῆ μιᾷ κωιδ μοιοικητῆς ὁ κερμιασός πλάμοις ἐρημίᾳ. ἐξήγησεν τὸν λεικτεροῖς ἐς αἰὲς ἄρῃς παλαιοῖς ἐν Σικελίᾳ, τὴν ἀφ' ἑαυτῆς ἀγασσάν, καὶ ἐπιπλάσαν, ἢ ἀπλάσαν, ὅτι τῆς ζωοικισίῃσ' ἐρημίᾳ. σκυλακα γὰρ ἀνομάζεται ἡ τοῦτα ζωὴ. ὁ δὲ λεικτερός, ἔλθων εἰς δαρδανίαν, ἔθεν ἀγασσάν πλάσαν, ἢ λυμον καλεούμενον, τρωῶν εἰς Σικελίαν. Hoc est: Phænodamantem quidam Troianus: Hæsiouen cetero nisi exponerent; merens tribus filiabus suis,

ne eas exponerent: persuasitque, ut id facerent. At Laomedon, iratus Phœnodamanti, nau-
ris dedit filias illius, feris in Sicilia pabulum objiciendas. Hæ in Siciliam delatæ, Veneris ope
servantur. Quarum unam Crimissus amnis, cani similis factus, compressit: progeniuitque ex eâ
Aegestem: qui treis in Sicilia condidit urbeis: unam, quam ab nomine suo dixit Aegestam; al-
teram Erycem; tertiam Entellam, sive Atallam, ex uxoris nomine dictam: quidpe Stylla vo-
cabatur uxor eius, quam duxerat. Cæterum in Dardaniam profectus Aegestes, spurium An-
chise filium, nomine Elymum, deduxit in Siciliam. Pro vitiatō vocabulo Στυλλα legendum
Αἰθυλλὰ, ipse satis testatur Tzetzes, antea ita scribens: Ναυαῖθος πατρός ἐστιν Ἰταλίας.
ἐκλήθη δὲ ἄτω, ὅτι μὲν τῶν Ἰλίου ἀλωσιν αἱ Λαομέδοντος θυγατέρες, Πελαγία ἢ ἀδελφαί, Αἰθυλλὰ,
Ἀσίοχη, μηδὲσιπία, μὲν τῶν λοιπῶν αἰχμαλώτων ἐκείσε γαρονίαι ἢ Ἰταλίας, & Διαβόρου τῶν
Ἐλλάδος δολείων, τὰ σάφην ἐπέπεσαν. Hoc est: *Nauathus Italia est fluvius; sic dictus,*
quod, Ilio capto, Laomedontis filie, Priami sorores, Aethylla, Astyoche, & Medicafe, cum ce-
teris captivis hoc Italia tractu existentes, quum servitudinem Græcia formidarent, eamque
effugere cuperent, naveis incenderunt. Superiori loco, unam Hesionem Laomedontis
fecit filiam; ut alii auctores. heic verò treis ei adscribit, quæ erant Phœnodaman-
tis. Sic scilicet immanem in modum auctores, ex quibus commentationes suas de-
sumsit Tzetzes, super antiquissimis Troiæ sive rebus gestis sive fabulis inter se ubi-
que discreparunt. Idem Tzetzes antea, ad alium Lycophronis locum commen-
tans, ita tradit: φοινδάμας, τρεῖς ἔχων θυγατέρας, αἰαγκαζοῦδου ἢ τῶν Λαομέδοντος ἐκ-
θῆναι αὐτῶν μίαν τῶ κήτη, ἐκκλησίαν Συναγωγῶν ἐδημηγόρησεν, θεὸν τὸν Λαομέδοντα τὸν αἶποι πῶ
κακῶ, ἐκθῆναι τῶν θυγατέρων Ἡσιόνην. Ἐπέσει δὲ τῶν Τρώων διὸ καὶ ἐξέτιθη πρὸς βορῶν τῶ κήτη.
τῶν δὲ ἐνεκα μινωῶν ὁ Λαομέδων τῶ φοινδάμαντι, τὰς ἐκείνη τρεῖς θυγατέρας ἕσιν ἔδοτο, ἐλθόντας
εἰς τὴν ἔρημον τῆς Λιβύης ἐάσας αὐτὰς θηροβότους θρέεσαι. ὧν μὲν μινωῖς ὁ Κερμιωτὸς πατρός, ἐν
εἶδει κωδὸς, θρονῶ τὸν Αἰγέταν ὅς ἐκείσε τρεῖς ἐκίσε πύλεις, Αἰγέταν, Ἀτάλλαν, Ἐρυκα. Id est:
Phœnodamas, treis habens filias, quum cogeretur à Laomedonte unam earum ceto exponere,
concionem convocans orationem apud populum habuit, qua ostendit, oportere Laomedontem,
cuius culpâ malum ingruisset, exponere filiam Hesionem. persuasitque id Troianis. quapropter
etiam exposita fuit, uti à ceto devoraretur. Hanc ob causam insensus Phœnodamanti Laomedon,
treis eius filias quibusdam viris dedit, uti, in solitudinem Libyæ delatas, feris devorandas obji-
cerent. quarum uni sese miscens Crimissus, sub canis specie, progeniuit Aegestam. qui illic treis
condidit urbeis, Aegestam, Atallam, Erycem. Menda heic esse tria satis aperta, pro qui-
bus priore loco scribendum τὸν Αἰγέταν, secundo Αἰγέταν, tertio Ἀτάλλαν, vel ex su-
prâ citatis patet. At quid ille Libyam heic nominat, quum & ipse postea, ut suprâ
citatum, & alii complures auctores, in Sicilia hæc facta narrent; in qua urbeis fu-
isse Aegestam, Atallam sive Entellam, & Erycem, quis jam neget? Certè sive ipsi
Tzetze, sive eius postea exscriptori, omnis historiæ geographiæque antiquæ im-
perito, in mentem heic venit ἡ ἐρήμος Λιβύης, id est, *Libyæ deserta.* Cæterò eundem
Aegestem, sive Acestem, (variè quidpe eius nomen ab antiquis scriptoribus forma-
tum fuisse, suprâ cap. II ostensum est.) Silius quoque videtur conditorem intellexisse
Entellæ. Verba eius lib. XIII hæc sunt:

Miscuerunt Phrygiam prolem Troianus Acestes
Troianusque Elymus: structis qui pube sequuntâ
In longum ex sese donarunt nomina muris.

Et postea: — Largoque virens Entella Lyæo:
Entella Hætoro dilectum nomen Aceste.

Sed Elymus quia nullam de suo nomine reliquit urbem Elymam; ut suprâ cap. I &
II ostensum; Entellæ conditorem eum intellexisse potuit Silius. sic etiam Servius,
in Virgilio Aeneid. lib. V: *Elymus, princeps Troianorum; qui dicitur in Sicilia condidisse*
civitates, Ascam, Entellam, Egestam. Alii dicunt, eum, post incensum Ilium, cum Aceste in
Siciliam venisse; eique participem fuisse. alii Anchise nothum tradunt fuisse Elymum regem,
in Sicilia genitum, & Erycis fratrem. Hinc illud Virgilio dicto Aeneid. lib. V:

Tum duo Trinacrii juvenes, Elymus Panopesq;
Adveti silvis, comites senioris Aceste.

Participem autem, intelligit Servius, fuisse Elymum Acestæ condendarum trium
urbium. Verum Sili si diligentius paullo excusseris verba, satis disertè eum depre-
hendas auctorem Entellæ facere Acestem. *Entella* quidpe dilectum ei erat nomen,
quia ex uxoris dilectæ nomine urbi inditum; ut disertissimis verbis tradit ex anti-
quissimis

quissimis haud dubiè historiis Tzerzes. Cæterò Virgilius eodem lib. v *Aeclis amicum* introducit *Entellum*: poëtico haud dubiè figmento; quum & ipse uxorem Accetis accepisset nomine *Entellam*. Verùm quidquid de conditore huius urbis credere libeat, antiquitas sanè eius summa inde adparet, quòd origo eius ad Troiana referatur tempora. Porro apud Stephani epitomatores ita scriptum est: Ἐν πλά, πόλις Σικελίας Ἐφοροῦ 15'. ἦσαν δ' οἱ οἰκῆντες Καμπανοὶ τὸ γένος, σύμμαχοι Καρχηδονίων. Id est: *Entella, urbs Siciliae; auctore Ephoro, lib. xvi. Erant autem eius incole natione Campani, Carthaginensium socii.* Horum Campanorum frequens est mentio apud Diodorum lib. xiii, xiiii, & xvi. Vnum atque alterum locum, qui huc faciant, inde transcripsisse, haud pigeat. Libro igitur xiii ita scribit: μετὰ δὲ τῷ ἐπάνοδον τῶν περὶ τῶν Καρχηδονίων μὲν τοῖς Αἰγεταίοις ἀπέστειλαν λίβυας τε πεντακισχίλιους καὶ τῶν Καμπανῶν ὀκτακισίους. ἔπει δ' ἦσαν ὑπὸ τῶν Χαλκιδέων τοῖς Ἀθωαίοις εἰς τὸν περὶ Συρακυσίους πόλεμον μεμειωμένοι καὶ μὴ τῷ ἦσαν κατὰ πάλαιος, οὐκ εἶχον οὐδ' μισθοδοτήσασθαι. οἱ δὲ Καρχηδόνιοι πᾶσιν ἰππῶν ἀποστασίαις, καὶ μισθῶν ἀξιολόγους δόντες, εἰς τὴν Αἰγεταν κατίστησαν. Id est: *Post legatorum reditum, Aegestanis quinque millia Afrorum mittunt Carthaginenses, & Campanorum 10000. Hos Chalcidenses ad belli contra Syracusanos operam stipendiis suis conduxerant Atheniensibus. at post cladem illis inflatam navibus avecti, sub quo stipendia facerent, non habebant. quibus omnibus equos Carthaginenses emerunt: tum stipendiis non vulgaribus in capita numeratis, praesidium hoc Aegesta collocarunt.* Factum hoc anno tertio Olympiadis xciii; summum Athenis magistratum gerente Glaucippo: ante natum Iesum anno ccccx. Militaverunt postea variis expeditionibus in Sicilia: ac tandem etiam Dionysio, Syracusanorum tyranno, contra ipsos Syracusanos: ut auctor est idem Diodorus lib. xiiii. Eo bello finito, οὐδ' Καμπανῶν, ut inquit Diodorus, πῆς καθήκοντος δωρεῆς τιμῆς δὲ Διονύσιου, ἐξαπέστειλεν ἐκ τῆς πόλεως, ὑποφάσματι αἰτῶν τῷ ἀβεβαιότητι. οἱ πορθένης εἰς Ἐνπλά, καὶ πείσαντες τὸν ἐν τῇ πόλει λαβεῖν αὐτὸς ζωοίκους, νεκρῶν δὲ πηλῆμοι, τὰς μὲν ἡβῶντας ἀπέσφαζαν, τὰς δὲ γυναικῶν τῶν ἀποπρονοδηθέντων γήματες, κατέχον τὴν πόλιν. Hoc est: *Campanos Dionysius, honestis ornatos muneribus, à se dimisit: quòd mutabili eorum ingenio fidendum non existimaret. Hi tum Entellam profecti, persuasis civibus, ut inquilinorum jus sibi concederent: noctu per insidias oppressos, quotquot pueritiae annos excefferant, contrucidarunt: uxoribusque illorum in matrimonium adscitis, urbis possessionem sibi usurparunt.* Factum hoc anno secundo Olympiadis xciiii; summum gerente Athenis magistratum Euclide; ante natum Iesum anno ccccliii. Atque fraus ista Campanis fuit usitatissima. sic quidpe anno iiii Olympiadis lxxxviii, quum pars adhuc essent in Italià Samnitum, Vulturnum urbem occuparunt; quam à campo, in quo sita, adpellarunt *Campnam*, & se ipsos Campanos, regionemque Campaniam. sic postmodò Rhegium, ex adverso Siciliae, ac mox in ipsà Sicilià Messanam suæ fecerunt possessionis. Cæterum mansisse tum etiam in Carthaginensium fide ac societate Campanos Entellinos, eodem lib. xiiii docet Diodorus. αὐτὸς δὲ, inquit, ὁ Διονύσιος μὴ τῆς πείρας στρατῶν ὤρησεν ἐπὶ ταῖς τοῖς Καρχηδονίοις συμμαχίαις πόλεις. Σικανοὶ μὲν πάντες, ἄλλα βάρηροι τὸ μέγεθος τῆς δυνάμεως, πρὸς ἐκχώρησεν τοῖς Συρακυσίοις τῶν δὲ ἄλλων πόλεων πέντε μόνον διέμειναν τῇ περὶ Καρχηδονίας Φιλία· αὐτῶν δὲ ἦσαν, Ἀγκύρα, Σολῆς, Αἰγεταί, Πάνορμος, Ἐνπλά. Id est: *Ipse verò Dionysius cum pedestri exercitu socias Carthaginensium urbis invadit. Ac Sicani quidem statim omnes, magnitudine copiarum territati, Syracusanis sese adplicarunt. ex reliquis autem urbibus v tantum in fide & amicitia Carthaginensium perstiterunt: Anagra scilicet, Solus, Aegesta, Panormus, & Entella.* Factum hoc v anno post, quam Campani Entellam occupassent. Tricesimo tandem anno post, Naufigene Athenis summum obtinente magistratum, eam subegit: quo anno ipse supremum diem abiit: teste Diodoro lib. xv. In quorum posthinc fuerint potestate, aut an liberi fuerint, incertum est; quando nullam eorum facit mentionem Diodorus, donec lib. xvi, sub summo Atheniensium prætore Eubulo, iterum eorum urbem expugnasse Carthaginensibus, ac mox iiii post anno Timoleonem in libertatem vindicasse, tradat. Sed posterioribus quoque temporibus, modò Carthaginenses, modò Romani eam habuere: donec hi totà insulâ potiti sunt.

Porro inter Entellam & Lilybæum fuit *opidum*, cui vocabulum pluralis numeri HALICYAE Ἀλικυαί, HALICYAE Stephano dicitur: & inde *opidani* eidem & Diodoro Ἀλικυαῖοι, HALICYAI: at Latinâ formatione Ciceroni in Verrinis, ac Plinio lib. iiii, cap. viii, HALICYENSES, quamquam apud Ciceronem in plerisque exemplaribus id vocabulum

bulum legitur *Haliciefes*. Stephani epitomator: Ἀλικύαι, πόλις Σικελίας. Θεόπομπος· μέγαζο κειμήριον Ἐντῆλλης ἔστι Λιλυθαία. τὸ ἔθνος Ἀλικυαῖος, ἔστι Ἀλικυαία. Id est: *Halicys*, urbs Sicilia; auctore Theopompo, inter *Entellam* & *Lilybaeum* sita. Sic & Diodorus quoque eodem cum *Entellâ*, *Aegestâ*, ac *Selinunte* tractu eam refert. ut lib. xiiii: ὁ δὲ Διονύσιος τὴν Αἴγιστον ἔτι Ἐντῆλλαν περιουκίαν ἐπέχευ· αὐτὸς δὲ, ἔπειτα ἤδη λήγοντος, αἰεζόμενος τὴν διωμάτως εἰς Συρακῆσιν. Τῆ δ' ἐνιαυσίᾳ χρόνῳ διεληλυθὸς, ἠθύνθη μὲν ἑλαβε τὴν ἀρχὴν φορμίων, Ὀλυμπίας δὲ ἤχη ἐνεσηκῆ ἔειπεν· ὁ δὲ Διονύσιος μὲν πάσης τὴν διωμάτως ἀναζέτας εἰς Συρακῆσιν, ἐπέβαλεν εἰς τὴν τὴν Καρχηδονίαν ἑπιπέτασαν. πρῶτον δ' αὐτὸς τὴν χώραν, Ἀλικυαῖοι μὲν, καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως, διεπέτασαν τοὺς αὐτῶν, ἔσθησαν ἐπιπέτασαν τὴν Αἴγιστον ἢ πῶς περιουκίαν νυκτὸς ἀπεσδοκῆτος ἑπιπέτασαν, ἔπειτα ἐνέτης τῆς καὶ τὴν περιουκίαν σκῆψας, εἰς πολλὰ περὶ τὴν ἡσυχίαν τὰς ἐν τῇ στρατιᾷ. Hoc est: *Dionysius Aegestam* atque *Entellam* obsidere iussit. ipse vero exeunte jam aestate cum exercitu *Syracusas* regressus est. Anno ad finem delapso, *Athenis* summum magistratum adit *Thormio*. ἔπειτα Ὀλυμπίας τὴν ἀγῆται ἔπειτα *xcvi*. Tum *Dionysius*, ἐκείνῳ *Syraculis* exercitu, *Carthaginensium* ditionem invadebat, dumq; agros populatur, *Haliciefes*, metu percussi, missi in castra legatis, societatem cum eo junxerunt. At *Aegestani*, obsidentium munitiones ex improviso adorti, igni tabernaculis injecto, magnum per castra pavorem & tumultum excitarunt. Et eodem libro haud multo post: ὁ δὲ καὶ τῶν τῶν χρόνον ἔπειτα Διονύσιος περὶ τὴν Αἴγιστον μὲν τὴν διωμάτως, ἰμίλιον τὴν Μοτύαν ἐξέπληρησε. * * *. Ἀπέστησαν δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως ἔπειτα Ἀλικυαῖοι, ἔπειτα πῆλιν ἀπέστησαν εἰς τὴν Καρχηδονίαν στρατιᾶν, συμμάχων ἐπιπέτασαν. Hoc est: *Quum* per hoc tempus 20 apud *Aegestam* *Dionysius* cum exercitu haberet, *Himilco* vi *Motyam* expugnat. Et mox: *Tunc* etiam *Haliciefes* desiciunt; missisque in *Carthaginensium* castra legatis, societatem iniuverunt. Et ex lib. xxii ita referunt Excerpta legationum: Εἴπε *Sελινῦντι* τῷ βασιλεῖ [Πύρρῳ] ἀπεσχωρήσαν, εἴπε Ἀλικυαῖοι, ἔπειτα Αἴγιστοι. Id est: *Hinc Selinuntii regi Pyrrho* se adiungunt: mox & *Haliciefes* atque *Aegestani*. Et ex lib. xxiii: Οἱ Αἴγιστοι, πῶς τὴν καρχηδονίαν ἀπὸ Καρχηδονίαν, εἰς Συρακῆσιν ἀπικύσαν· ἀπὸ τῆς πόλεως ἔπειτα Ἀλικυαῖοι ἐπιπέτασαν. Hoc est: *Aegestani* primum *Carthaginensium* imperio subjecti, ad *Romanos* inclinaverunt. idemque & *Haliciefes* fecerunt. Verum utroque loco corruptum, ut pleraque alia in dictis Legationum excerptis, legitur vocabulum Ἀλικυαῖοι· qui facilis erat exscriptoris lapsus, x in η & υ in ν convertentis. Ex haecenus igitur allatis disertè patet, quàm vehementer erraverit *Fazellus*, dum *Alicyam* urbem facit geminam; alteram apud *Tuscanam* in *Tusco* litore; ubi ego *Alasam* fuisse, supra cap. iiii ostendi: alteram, ex *Thucydidis* sententiâ, circa *Actnam* & *Centuripas*: quum corrupta legatur apud *Thucydidem* vox Ἀλικυαῖος, pro Ἀλικυαῖος: ut cap. vi docui. Apud Stephani epitomatores ita legitur: Ἀλικύαι, πόλις Σικελίας, ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως. ὅτι γὰρ Δούρειος, ὅτι αἱ πόλεις τῶν Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῶν πόλεων ὀνομαζόνται. Συρακῆσαι, Γέλαν, Ἰμέραν, Σελινῦντα, ἔπειτα Φοινικῆντα, ἔπειτα Ἐρῆντα, ἔπειτα Κάμικον, Ἀλικύαι, ἔπειτα Θέρμιον καὶ Καμαρῆαν. Id est: *Acragas*, urbs Sicilia, a praefluente amne dicta, ait quidam *Duris*, pleasque *Sicilyarum* urbium à fluminibus nomina habere: *Syracusas* scilicet, *Gelam*, *Himeram*, *Selinuntem*, *Phenicentem*, *Erycen*, *Camicum*, *Halyceum*, *Thermum*, & *Camarinam*. Certè Ἀλικύαις *Halicys* urbs nulla memoratur auctoribus apud celeberrimum illum annum *Halicum*; quem nunc vulgò *Platani* dici, supra lib. i, cap. xvii, docui. Inter *Entellæ* verò ruinas & *Lilybaeum*, quo tractu *Stephanus* *Halicyas* collocat, etiam nunc celebre opidum vulgari vocabulo dicitur *Salemi*: quod antiquum illud nomen Ἀλικύαι in vulgarem linguam conversum gerit. *Sal* quidam Græcis dicitur ἄλις unde derivativum est vocabulum ἄλικος, quod *salsum* Latinis exponitur. & quia eadem vox ἄλις mare etiam à salitudine significet; quod & Latinis eadem ratione dicitur *salum*: derivativum inde est vocabulum Græcis ἄλικος, quod *marinum* sive *maritimum* Latini exponunt. quod & ipsum fortè olim idem significavit, quod ἄλικος, id est, *salsus*, unde opidum istud dictum Ἀλικύαι· quod rectè etiam dictum fuerit Ἀλικύαις. Accedit huic documento etiam ipsius rei argumentum. quidam ad prædictum opidum *Salemi* fontes sunt amnis salis, qui superiore sui parte eodem est cum opido nomine, circa ostium verò *Fiume di Rene* vocatur; ut supra lib. i, cap. xviii ostensum est. à quo amne opido nomen quæsitum. De cætero haud postremi fuisse momenti *Haliciefensium* civitatem, ex supra citatis *Diodori* historiis haud obscure perspicitur. Eandem dignitatem etiam posterioribus temporibus sub *Romanorum* imperio servavit. sic quidam *Cicero*, in *Verrinâ* 111: *Federata civitates duæ sunt, quarum*

quarum decumæ venire non soleant, Mamertina & Taurominitana. quinque præterea sine federe immunes civitates ac liberæ; Centuripina, Halesina, Segestana, Halicyensis, Panormitana. præterea omnis ager Siciliæ civitatum decumanus est.

Porrò supra Entellam versùs aquilonem apud eandem Crimisi amnis dextram IETABE ripam opidum vulgari nunc vocabulo Iato, olim dicebatur αἱ Ἰεταῖ, IETABE, plurali opidum. numero; & singulari item numero ὁ Ἰεταῖς, IETAS. Stephani epitomator: Ἰεταῖ, Φρέζιον Σικελίας, Ἡλικῶς Φίλις & ἕκτη. τὸ ἰβνικὸν Ἰεταῖ & Ἰεταῖα. Id est: Ieta, castellum Siciliae, auctore Philisto, lib. VI. Gentilitium inde Ietanus, & Ietæa. At Latino ore IETENSES erant; teste Plinio, lib. III, cap. VIII. At in Legationum excerptis ex Diodori
10 lib. XXI III sunt Ἰετῖνοι, IETINI. Atque idem vocabulum usurpassè censeo Ciceronem in Verrinâ III; ubi nunc mendosi leguntur *Letini*; ut mox videbimus. Verba in dictis Legationum excerptis hæc sunt: Ἰετῖνοι, ἐκβαλόντες τὴν τῶν Φοινίκων Φρεζῖον, τὴν πύλιν ῥωμαίοις ἔδωκαν. τὸ Σεσσησίως δὲ τῆς τοῖς ἐπισησῶν Σολωντῖνοι καὶ Πετρίνοι. Id est: *Ietini*, eiecerunt Panormum præsidio, urbem Romanis tradiderunt. Idem fecerunt & Soluntini, Petrinique. Silius nescio an metri causâ opidi vocabulum formaverit masculino genere, lib. XII III, in his verbis: — *Arbela ferox & celsus Ietas.*

De hoc opidi cello situ ita narrat Fazellus, decad. I lib. X: *Ietum Plinio, (cuius populos Ietensis vocat) Ietas celsus Silius, Iatum hodiè dictum opidum in editissimo & undique prærupto monte situm est, in magnâ quidem aquarum indigentia munitissimum & ingens; cuius-*
20 *que vix unus & is arduus ac peracclivis est aditus.*

Supra Ietas inter Crimisium Hypsamque amneis, sed propius hunc, opidum est SCHERA hodiè dives atque celebre vulgò *Coriglione* vocatum. id an antiqua sit Σχηρα opidum. SCHERA, Ptolemæo circa Cratam, quem inter Himeræ Crimisique fonteis extendi superiori capite dixi, posita; unde SCHERINI sunt inter mediterraneos Plinio lib. III, cap. VIII; haud temerè dixerim. Apud Ciceronem, in Verrinâ III, ita legitur: *Tyndaritanam, nobilissimam civitatem, Cephæditanam, Halentinam, Apollonien-*
30 *fem, Eggynam, Capitanam, perditas esse hac iniquitate decumanorum, intelligetis: Murgentinis, Assorinis, Elorinis, Ennensibus, Letinis, nihil omnino relictum: Citharinos, Acherinos, parvarum civitatum homines, omnino abiectos esse ac perditos.* Ex his vocabulis quum corrupta sint ista; *Cephæditanam, Halentinam, Eggynam, Citharinos*: quæ suprâ suis quodque locis ita correximus; *Cephæditanam, Haluntinam, Enguynam, Cetarinos*: posterius etiam illud *Acherinos*, quod planè aliàs incognitum, vitiatum esse, suspicari licet. Ac facili quidem lapsu librarii fieri id potuit, è genuinis vocibus *Cetarinos ac Scherinos.*

Iter apud Antoninum ab Agrigento per Panormum Lilybæum usque describitur tale:

Ab Agrigento Lilybæo M. P. CLXXV, sic:

<i>Picinianis</i>	IX.
<i>Comitianis</i>	XXIII.
<i>Petrina</i>	III.
<i>Pirina</i>	XXIII.
<i>Panormo</i>	XXIII.
<i>Yccaris</i>	XVII.
<i>Locarico</i>	XXIII.
<i>Ad Olivam</i>	XXIII.
<i>Lilybæum</i>	XXIII.

Corruptos heic esse nonnullorum intervallorum numeros, jam antea superiori capite dixi: ubi etiam de *Picinianis*, ac *Petrinis* actum. Hyccara, maritimum opidum, nunc vocari vulgò *Mura di Carini*, cap. II huius libri II ostensum est. Ab hoc quum alia duo itinera referat idem Antoninus versùs Lilybæum; quorum alterum per maritima loca agebatur, alterum per Segestam, paullo interius; tertium istud per *Olivam* magis in interiora divertisse certum est. Id verò ex eo maxime patet, quòd in tertio isto itinere millia passuum inter Hyccara & Lilybæum numerantur LXXI; quum millia sint altero illo itinere per Segestam vel Segestanas aquas omni numero LXVI. nempe ab Hyccaris ad Parthenicum XII: hinc Aquas Segestanas totidem: inde Drepana XXIII: atque hinc Lilybæum XVII: ut dicto
50 capite

LOCARICVM fivē **LONGARICVM** *opidum*. capite ii demonstratum est. *Opidum* igitur **LOCARICVM**, sive, ut regium habere testatur Surita bibliothecæ Laurentinæ exemplar, **LONGARICVM**, è regione fuit Aquarum Segestanarum, interiùs in mediterranea progredientibus. nam ad utrumque locum **XXIIII** numerabantur millia passuum. Est hodiè opidum, **IIII** haud ampliùs ab dictis Aquis millia disitum, vulgari vocabulo *Calta Fimi*; à quo haud procul ingentis templi antiqui columnæ etiã nunc erectæ conspiciuntur, **CIIC** circiter passus ab sinistrâ parte viæ, qua Alcamo itur Drepana. His verò templi veteris reliquiis mons imminet, vulgò S. Bonifacii cognominatus. in cuius vertice urbis dirutæ nuper visebantur vestigia; teste Arcetio, in Sicilia descriptione. Has igitur ruinas esse antiqui illius opidi Longarici, situs indicat.

AD OLIVAM, *locus*.

Alterum illum in eodem itinere locum **AD OLIVAM** longè interiùs fuisse, patet primùm ex binis **XXIIII** millium intervallis; tùm, quòd nulla in eo itinere nominantur Drepana. Prædicta intervalla planè ducunt versùs suprâ expositi opidi Salemi tractum. quòd adverso flumine Simoënte, quem nunc vulgò S. Bartholemæi dici, suprâ cap. **II** ostendi, adscenditur: juxta quem situm est prædictum opidum *Calta Fimi*. Ac feracissimus sanè est frugiferarum arborum, maximè verò olearum, ager Salemitanus.

PIRINA, *locus*.

Cæterùm **PIRINA** illa, medio itinere inter Petram & Panormum, **XXIIII** millium utrimque interjectis intervallis, nullis hodièque cognoscuntur vestigiis. Fuisse autem ex intervallis deprehenduntur circa opidum, cui vulgare vocabulum *Cattamo*.

MORGYNAM, *opidum*.

Ab opido Cattamò versùs meridiem arx est ad Himeram fluvium, vulgari vocabulo *Margana* dicta. quæ an ruinis antiqui opidi, quod apud Stephanum est *Μόργυνα*, **MORGYNAM**, superstructa fuerit, nihil certi reperio, quod adfirmem. Apud Polybium equidem, sub initium lib. **I**, in historiâ Hieronis, Syracusanorum regis, legimus τὴν *Μεργάνω*, *Merganam* opidum. at in Syracusanorum id fuisse ditione, quæ satis arctis tum temporis, ut cap. **X** docui, concludebatut finibus, cui libet legenti apertè patet. quapropter nihil certius, quàm scripsisse ipsum Polybium πρὸς *Μεγάρα*. nam *Megara* opidum semper in Syracusanorum fuit potestate, **VIII** circiter millia passuum ab antiquarum Syracusarum mœnibus disitum. quòd facillè tunc in secessione illâ, quam narrat Polybius, secedere potuerunt pars civium Syracusanorum.

PAROPVS, *opidum*.

Porò circa Thermas Himerenseis *opidum* memoratur Polybio Παρόπι, **PAROPVS**. undè *opidani* Plinio lib. **III**, cap. **VIII**, inter mediterraneos nominantur bis **PAROPINI**. *Petrini*, inquit, *Paropini*, *Phintenses*. Polybii verba lib. **I** hæc sunt: μετὰ δὲ τῶν ναυμαχῶν Ἀμίλκας, ὁ τῶν Καρχηδονίων στρατηγός, ὁ πταγμὴ. Ἰππὶ τῶν πικρῶν δυνάμεων, ἀστειβῶν πρὸς Πάνορμον, γνῆς ἐν τῆς Ῥωμαίων στρατιῶντος ἐπιπέδοντες ὄντες συμμάχους πρὸς ὄντες Ῥωμαίους πρὸς τῶν ἐν τῆς μάχης πρώτων, ἔπειθ' ἀνὸς ἑαυτῶν καὶ ἑαυτῶν τὸς συμμάχους, μετὰ δὲ τῶν Παρόπιων ἔπειθ' Ἰμερῶν, Ἰππὶ πρὸς αὐτοὺς αἰφνιδίως ἀναστραπόμενοι πρὸς τῆς δυνάμεως, σχεδὸν εἰς τετρακισχίλις ἀπέκτανε. Hoc est: **40** Post navalem pugnam Amilcar, dux Carthaginiensium, qui copius præerat pedestribus, Panormi certior factus, seditionem in castris Romanis versari, ortâ inter auxilia & legiones contentione de loco principe in præliis; audito, solos per se socios inter Paropum & Thermas Himerenseis castra metari, repente in eos, dum adhuc castra movent, irruit; & ad **IIII** ferme millia hominum cecidit. De eadem re ita habent Excerpta legationum ex Diodori lib. **XXIII**: Ἀμίλκας ἢ τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως εἰς Θέρμας, ἔπειθ' ἐνίκησε, καὶ ἀπέκτανε **5**. Id est: Amilcar ad Thermas Romanis occurrit. initoque conflictu, vicit eos; & **VI** millia hominum occidit. Est hodiè opidum vulgari vocabulo *Colisano*, **XII** circiter à Thermis, v à litore millia passuum distans: de quo ita Fazellus, decad. **I** lib. **X**: *Collisano opido ad occidentem collis incubat; ubi diruti opiduli cadaver nescio quod dispersum visitur; è cuius reliquiis Colisanum conditum, opidani prædicant*. Has ego Paròpi veteris fuisse reliquias ex situ colligo. Sic enim Plinius prædicto cap. **VIII**, libri **III**: *Insulae sunt, in Africam versa, Gaus, Melita, à Camarinâ **LXXXIIII** millia passuum, à Lilybaeo **CXIII** Cosyra, Hieronesos, Cene, Galata, Lopadusa, Aethusa, quam alii Aegusam scripserunt; Bucinna: & à Solunte **LXXV** millia Ostodes; contraque Paropinos *Psica*. cirrà verò Siciliam, ex adverso Metauri amnis, **VII**, *Aëolie* adpellata. Vel ex hoc loco satis patet, quàm falsi sint illi, qui Paròpum interpretantur hodiè *Cesalam*, castellum inter Panormum ac Soluntem*

Solūntem situm: quum Plinius disertè *Paropinos* ultra Solūntem referat, à Melitá insulá versús Liparenseis sive Aeolias insulas progrediundo. Quin tam longè ultra Solūntem positum fuisse ostendit Paròpum, uti Osteoden insulam, 1 xx v millia à Solūnte distantem, huic objici minùs ritè posse putàrit. Caterò apud Ptolemæum opidum inter Himeræ ostium & Ennam, longè propiùs tamen hanc, est Πα-
 10 *ύωρ*Ⓞ, *Patiórus*. id ego vocabulum corruptum esse, ut multa alia in eadem hac Sicilia, omnino suspicer ex germano ΠαρωπⓄ, facili transpositione literæ ρ è secundá syllabá in tertiam, & π distracto in π. nam præter literas pingere nihil scivisse posterioris ævi exscriptores librorum, passim ex innumeris veterum au-
 ctotum manu scriptis exemplaribus pater: ubi una sæpè vox in treis distracta, at-
 que tres vicissim in unam contracta, & id genus alia scripturæ ineptissimæ reperi-
 untur. Et licèt longè interiùs id opidum in tabulá Ptolemæi collocatum sit; tamen
 id fatis rectè Paròpo convenit, quòd ab dextrá Himeræ amnis ripá positum. Are-
 tius immensum erravit, *Paciorum* Ptolemæi interpretans opidum nunc *Palazzòlum*,
 xx 1111 millia à Syracusis disitum.

Porro ultra Paròpum, circa Alæsum amnem, qui nunc vulgò *Pestinió* dicitur, AMESTRA-
 opidum est vulgari vocabulo *Mistretta*: de quo ita Fazellus, decad. 1 lib. x: *Mi-* TVS opidum;
stretatum Polybio lib. 1 est pervestitum opidum, *Amestrata* Ciceroni & Plinio dictum; quod est MY-
 cuius nomen adhuc adis ibi divæ Catharinæ retinet: hodiè verò *Mistretta* adpellatur. *Ve-* TISTRATVM.
 20 *tusti opidi* circa montem plura spectantur monumenta, & arx vetustissima. Antiquum
 eius vocabulum est apud Polybium, Diodorum, & Stephani epitomatoreum μυ-
 τιστρατον MYTISTRATVM, & apud Zonaram μυτιστρατον, MYTISTRAT-
 TVM: unde apud Plinium, lib. 111, cap. viii, *opidani* sunt in variis exempla-
 ribus, MYTISTRATINI, MYTISTRATINI, & MYTVSTRATINI. qui
 Stephano formati sunt μυτιστρατιοι, MYTISTRATII. Philisto verò, antiquis-
 simo rerum auctori, ut qui Dionysii senioris fuit æqualis, ipsa urbs feminino gene-
 re dicta fuit μυτιστρατα, MYTISTRATA; & inde opidani μυτιστρατινοι, MYTI-
 STRATINI. Ciceroni in Verrinis sunt AMESTRATINI; ab opidi vocabulo;
 quod Apollodoro apud Stephanum est ΑμήστρατⓄ, AMESTRATVS. unde ipsi
 30 etiam dicti Græcè opidani Αμηστρατινοι. Silio poetæ metri, credo, causâ opidum
 decurtato vocabulo dicitur AMASTRA, lib. x 1111, in his verbis:

Comitata Nomis

Venit Amastra viris, & parvo nomine Tisse.

Apud Stephani epitomatoreum ita legitur: ΑμήστρατⓄ, πόλις Συκελίας. ΑπολλόδωρⓄ
 πύργη Χρονικῶν. τὸ ἔθνηκὸν Αμηστρατινῶν. Id est: *Amestratus*, opidum Sicilia; auctore A-
 pollodoro, in *Chronicorum* lib. 1111. *Gentilitium* inde, *Amestratinus*. Et postea: μυτιστρατⓄ,
 φέρρον Συκελίας. ΦιδιςⓄ δεκάτη. τὸ ἔθνηκὸν μυτιστρατινῶν, ὡς αὐτῶν. Hoc est: *Mytiserata*,
 40 *castellum* Sicilia; auctore Philisto lib. x: *Gentilitium* *Mytiseratinus*. Scripsisse ipsum Phi-
 listum μυτιστατⓄ, & μυτιστρατινῶν, *Mytistrata* & *Mytistratinus*; quæ postmodum impe-
 riti exscriptores corruerunt; minimè ego dubito. Idem Stephani epitomator con-
 tinuò post: μυτιστατον, πόλις καρχηδόνα. ΠολύβιⓄ πρώτῳ. τὸ ἔθνηκὸν μυτιστρατινῶν,
 ὡς Σιλετιῶν Στρατινῶν, ἢ Ἀκαρνανικῆ πόλις. Hoc est: *Mytistratum*, opidulum circa Carthagi-
 nem; ut auctor Polybii lib. 1. *Gentilitium* *Mytistratinus*; ut *Stratus* *Stratinus*, *Acarnanie* opi-
 dum. Sic infra: Στρατις, πόλις Ἀκαρνανίας. ὁ πολίτης Στρατινῶν. Id est: *Stratus*, opidum
 50 *Acarnanie*, opidanus inde *Stratinus*. Vel ex isto loco satis manifestè adparet, quàm im-
 periti sæpè fuerint posterioris sæculi grammatici. quidpe non modò Polybius, sed
 & Diodorus, atque Zonaras, disertissimis verbis Sicilia referunt opidum *Mytistratum*;
 quod, à Carthaginensibus bello Punico primo possessum, Aulus Atilius &
 C. Sulpicius, Romani duces, ceperunt. Et ne mendum posteriorum exscripto-
 rum esse suspiceris; sic Tuneta, Africae haud procul Carthagine opidum, Siciliae
 adscripsit; sic Bucinnam insulam, Lilybæo ac Drepanis objectam, Siciliae fecit opi-
 dum. Polybii verba, lib. 1 hæc sunt: εἶλον δὲ ἔ τὸ μυτιστρατον, πόλις χερῶν Ἰσσημεδρη-
 κῶς τῆς πολιορκίας, ἀπὸ τῆς ὀχυρότητος ἔ τῆς. Hoc est: *Caprum* & *Mytistratum*; locus na-
 turâ munitus; & qui idèò obsidionem diu toleravit. De eadem re ita referunt Legatio-
 num excerpta è Diodori lib. xxiii: μυτιστρατον δὲ πολιορκήσαντες Ῥωμαῖοι, ἔ πολλὰς μη-
 χανὰς ποιήσαντες, μὲν μιλίας ἔ ἀνεχώρησαν ἀπὸ τῆς πόλις, πολλὰς στρατιώτας ἀπέβαλον. * * *
 Τελειὸν ἡ πολιορκησάμενος τὸ μυτιστατον Ῥωμαῖοι, εἶλον ἔ κατισκίασαν τῆς πόλις, ἔ τὸ Ἰσσημεδρη-
 κῶν σῶμα

σώματα λαφυροπόλησιν. Id est: Myistratum tunc obsederant Romani; multasque ad hoc machinas fabricaverant. sed post mensis VII re infecta inde abierunt, multis suorum amissis. Et exiguo post: Myistratum, tertio obsessum, tandem Romani ceperunt; opidumque solo equarunt; superstitibus sub coronâ venditis. In vulgatis equidem exemplaribus vocabulum est *μύστρατον*. verum id esse, ut innumera in iisdem Excerptis alia, corruptum, Polybii, Stephani epitomatoris, & Plinii testantur exemplaria. sed & Zonaræ: apud quem tomo I r leguntur ista: μετὰ τῆς Ἀπλίου Καλατίνου [scribe Καλατίνου] ἐς τὴν Συμελίαν ἐλθὼν, ἔκμηστρατον πόλιν ὑπὸ τῆς φλώρης παλιουρικῶν δούρων, τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἐχρήσαστο. Ἐπεσβελάς περὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς πικρῶς, πρῶτον μὲν οἱ Ἰπτικώμενοι μὲν τῶν Καρχηδονίων ἠμύοντο κραταιῶς. τῶν δὲ γυναικῶν ἔτ' αἰδῶν ἐς δάκρυα ἔεισιμιωγὰς πεσυχθέντων, ἄσκα αἰτίσθον. ὑπεξελθόντων ἢ νυκτὸς τῶν Καρχηδονίων, ἅμα τῆ ἐφ' ἅς πόλιν ἐβελοντῶν οἱ Ἰπτικώμενοι αἰεπίτασεν. εἰσελθόντες ἢ οἱ Ῥωμαῖοι πάντας ἐφόνδον, ἕως ἀκήρυξεν ὁ Ἀχιλλεὺς, τὴν λοιπὴν τι λείαν καὶ σὺν ἀθρόωπας ἔλαβον εἶναι. ἐν τοῖς γὰρ τῶν λοιπῶν τε ἐζώρησεν, ἔτι τὴν πόλιν πεσυχθῶν παύσασθαι κατέπεισεν. Hoc est: Post hac quum Atilius Calatinus in Siciliam venisset; atque Mutistratum opidum a Floro obsessum invenisset; copiis illius usus, quum mania oppugnaret, opidani principio quidem cum Carthaginensibus ei fortiter restiterunt: sed uxoribus ac liberis lamentantibus, omiſſa defensione, Carthaginensibus noctu digressis, primo diluculo portas ultro aperuerunt. Verum Romani ingressi, nemini pepercerunt: donec Atilius pronuntiari iussit, reliquam pradam & corpora eius fore, qui cepisset. tum demum reliquis captis, urbem incendunt. Stephanus itaque grammaticus unius eiusdemque loci nomen, trifariam formatum, ex tribus diversis sumit auctoribus, quos nominat. Cæterum ex Apollodoro πόλιν, id est, urbem seu opidum vocat unâ cum Diodoro atque Zonarâ. at postea *πλίχιον* tantum adpellat, id est, *opidulum*: & ex Philisto Φρέγιον, id est, *castellum*. scilicet quia tenue erat opidum. quod posteriori etiam tempore Cicero affirmavit. Verrinâ III, *Amestratinos*, inquit, *homines tenuis, quum eorum decumas medimnis 10000 vendidisses, cogis eos plus lucri dare, quam quanti venierant, quum magno venissent*. In eadem actione post paullo ita scriptum est: *Calactinis quamobrem imperasti anno tertio, ut decumas agri sui, quas Calactæ dare consueverant, Amestrati M. Cassio decumano darent? Calactam fuisse apud Caroniam in litore, quæ x milia passuum ab Mistrattâ abest, supra cap. IIII huius lib. II docui.*

NOMAE opidum.

Porro propè Amestratum aliud fuit opidum, *Νομαί* NOMAE dictum; ut ex supra perscriptis colligere licet Silii verbis istis:

Comitata Nomais

Venit Amastra viris.

In vulgatis equidem exemplaribus legitur *Nemais*. sed hoc vocabulum minus notum. apud Diodorum verò est opidum *Νομαί*, *Nomæ*, lib. XI. *Βόλκων δὲ*, inquit, *περὶ θείας μὲν τῆς διωμάως, κατέλαβεν τὸν Δικέλιον στρατοπεδῶντα περὶ τὰς Νομαίς*. Id est: *Volco, expeditione susceptâ, Ducetium circa Nomas castra metantem offendit*. Quo situ opidum id fuerit, planè non liquet.

APOLLONIA opidum.

Eodem terrarum tractu, supra Calactam & Aluntium in mediterraneo fuit opidum *Ἀπολλωνία* APOLLONIA, Diodoro ac Stephano memoratum: unde opidani sunt Ciceroni, in Verrinis III & V, APOLLONIENSES: qui Græcis erant *Ἀπολλωνιάς*, & *Ἀπολλωνιάται*; teste Stephani epitomatore in dictione *Ἀπολλωνία*: ubi complureis per Orbem terrarum eius nominis urbis recenset. *Ἐβδόμη*, inquit, *πλησίον Ἀλυνίων καὶ Καλῆς ἀκτῆς*. id est: *Septima, prope Aluntinos est & Calacten*. Vulgatis in exemplaribus vitiatum legi vocabulum *λεονίων*, supra, cap. IIII huius lib. II, ostensum est. De cætero, vocem *πλησίον* quum paullo laxiùs à grammaticis istius sæculi plerumque sumi animadvertam; Apolloniam hanc paullo remotiorem fuisse à Calactâ & Aluntio statuo, circa Furianum amnem. Cicero quoque Apollonienſem civitatem cum Aluntinâ & Capitinâ, aliisque huius tractus civitatibus conjungit in Verrinâ III. *Tyndaritanam, nobilissimam civitatem*, inquit, *Cephaladitanam, Haluntinam, Apollonienſem, Enquinam, Capitinam, perditas esse hac iniquitate decumanorum, intelligetis*. Memoria Apollonienſium vetustissima est apud Diodorum lib. XVI: ubi ita scribit: *Ὁ δὲ Τιμολέων παρελθὼν ἐς πόλιν Ἐγγρον, τυραννοῦντος ὑπὸ Λεπίνου, πεσβελάς συμαχίαις ἐπιείτω, βυλόμεν μὲν Λεπίνου ἐμβαλεῖν ἐκ τῆς πόλεως, τοῖς δ' Ἐγγρινοῖς τὴν ἐλπίδα δοθέναι. κατὰ πλεῖστα μὲν οὖν τῆς Λεπίνου, τῶν μὲν ὑπόσπονδον ἐξέπειμψεν ἐς τὴν Πελοπόννησον, ἕως δὲ τῆς τῆς Ἀπολλωνιατῶν πόλεως ὑπὸ τῆς Λεπίνου, ἀρχαίων τῶν Ἀπολλωνιάς.*

Ἀπολλωνίας, τῷ τῆ π ε τῆ ε γ γ οῖ οὐκ ἀπέδωκε τὴν αὐτονομίαν. Id est: Timoleon, Engyrum urbem, Leptine tyrannide pressam, adgressus, continuis eam oppugnationibus fatigabat; omnem in id nervos intendens, ut, expulso tyranno, Engyris libertatem restitueret. Itaq; Leptinen, terrore ad dedicationem percussus, datâ incolumitatis fide, in Peloponnesum misit. & quia Leptine dominatum Apollonienses etiam tulerant: Apolloniam simul in fidem recepit: & tam his quam Engyris jus suum ac leges reddidit. Factum hoc anno tertio Olympiadis cVIII; summum Athenis magistratum gerente Sotigene; anno ante natum Iesum cccxlii. Libro autem xx ita tradit idem Diodorus: Ἀθηναίων, καὶ ἑλευθερίας τῆς Σικελίας εἰς Σελινῶνται, Ἡρακλεῶνται μὲν, ἠλευθερώσαντες τὴν πόλιν, ἐπέστρεψαν πάλιν ὑποτάξασθαι. παρελθὼν δ' Ἰππὶς δεύτερον μέγας τῆς πόλεως, Ἡρακλεῶνται μὲν πρὸς ἀγαθὸν ἀποσπένδοντες ἀφῆκε, τὴν Καρχηδονίων Φερρώντων τῶν τῶν τῆ πόλιν. Κεφαλαιόδοτος δ' ἐκπιλορησας, ἐπέστρεψεν μὲν τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως. αὐτὸς δ' ἄλλο τὸ μισθὸν παρὰ τῶν πόλεως, ἐπέβαλε μὲν τῆς πόλεως εἰς τὴν κεντρικὴν παρεστῶσιν, εἰς δεξιὰ μὲν αὐτῶν ἡρώων πολυλήκων ἀδρῶν. καὶ Φαίης δ' ἠδ' Ἰππικῆς ἡρωῶν, & τῶν Φερρώντων ἀδρῶν ἐκδοθέντων, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. μετὰ δ' ταῦτα ἡρώων ἐκ τῆς Ἀπολλωνίας μετὰ πεμπύων αὐτῶν, & τῆς πατρὸς ἀδρῶν ἐκδοθέντων, ἠκε πρὸς τὴν πόλιν. τὴν δ' ἀδρῶν καὶ Φαίης ἡρωῶν ἢ κλαδέντων, ἢ μὲν πρὸ τῆς ἡμέρας πολιορκίας, ἀπὸ ἀκροῦ ἐξήρετ' τῆν ὑπερῶν πῦρ καὶ κλαδέντων, ἢ σιγῆς ἀπὸ βαλῶν, μάλιστα εἰς τὴν πόλιν. & τῆς Ἀπολλωνιατῶν τῆς πόλεως ἀδρῶν, δὴ ἠρωῶν τῆς πόλεως. Hoc est: Agathocles, in Siciliam adpulsus, statim Heracleensis, qui urbem suam in libertatem vindicaverant, jugum rursus subire coegit. & ad alteram in sula parte inde progressus, Thermitanos, quorum urbem Carthaginensium tenebat presidium, subegit: datâq; fide missos fecit. Tum expugnato Cephaladio, Leptinen ei praefecit. ipse vero per mediterranea profectus, Centuripa noctus, receptantibus eum civium nonnullis, clam intrare conatur. at patefactis insidiis, quum praesidium subveniret, ex urbe pellitur. Hinc à quibusdam Apolloniae urbis civibus, qui patriam se illi tradituros receperant, accitus, eò contendit. sed praeceptoribus deprehensus, supplicioq; adfectus, illius quidem diei oppugnatione nihil effecit: postero vero die, multis incommodis affectus, post magnam suorum jacituram, vix tandem urbe potitur: & plerisq; Apolloniensium maclatus, bonae eorum direptioni tradit. Fazellus quum falsò, ut superiori capite ostentum, circa Leontini amnis ostium statuisset Engyrum opidum, Apolloniam ex isto Diodori loco conterminam ei fecit, circa Centuripa & Aetnam montem; nequaquam illorum

Stephani verborum memor.

Potro ultra Apolloniam & Rosmarinum flumen ad Fitaliae annis fontem opi- GALATA dum vulgò hodiè dicitur Galati. id antiquitus adpellabatur Γαλατή, GALATA opidum. unde opidani apud Plinium, lib. III, cap. VIII, leguntur mediterranei in novissimis editionibus GALATANIS; at in vetustioribus nonnullis, in quibus una est Parmae anno à nato Iesu ciccclxxvi vulgata, sunt Galatheni; haud dubiè mendoso vocabulo, pro GALATINI. nam quum à Γαλατή posterioribus Graecis promiscuè dicerentur opidani Γαλαταιοὶ & Γαλατῖνοι. Latini id etiam usurparunt Galatini: quod postea ab imperito aliquo exscriptore adspiratum est Galatheni. Apud Priscianum lib. II ita legitur: Praeneste, Praenestinus; Calate, Calatinus; Calacte, Calactinus. An idem vocabulum Galate dictum etiam fuerit Calate, an verò hoc ita à Prisciano aut eius exscriptoribus detortum, equidem nescio. apud Ciceronem certè in Verrinis & in Familiar. lib. XII, epistola xxxvii, ut supra, huius lib. II cap. III docui, per hunc errorem facti sunt librariis Calatini, qui erant re verà Calactini.

Ultra Galaten, inter Cantaram & Oliverium amneis, qua Neptunio seu Peloro Noae opidum junguntur Heræa sive lunonia juga, opidum vulgari nunc est vocabulo Noadum. id nomine suo memoriae servare videtur antiqui opidi, quod Stephani epitomatori & Svidæ Favorinoque dicitur Noai, Noae: atque inde opidani iisdem Noai, Noai: qui Plinio, lib. III, cap. VIII, in mediterraneis sunt Noaeni. Stephani epitomator: Noai τῆς πόλεως Noai. Id est: Noai: gentilitium Noai. est autem Sicilia opidum. Svidas ac Favorinus: Noai, πόλις Σικελίας, ἢ τῆς πόλεως Noai. Hoc est: Noai, opidum Sicilia: cuius opidanus dicitur Noeus. At Latino ore rectè dicerentur Noenses.

Infra Noaram, versus litus & ostium Oliverii amnis contententi occurrit opidum vulgari vocabulo Tripi. de hoc ita tradit Fazellus, decad. I, lib. VIII, cap. VII: Furnaris opidulum, ad passuum millia duo ab Oliverio stuvio & paullisper à litore recedens existat. cui interius ad passuum millia III incubat in edito & undiquaque prærupto monte Tripi opidum.

opidum . infra huius autem mania magna urbis & , ut adparet, vetustissima, magniq; ambitu,
 sed usque ad fundamenta diruta, vestigia, lapides quadrati, columna jacentes, & arces prostra-
 ta, cernuntur. quoniam tamen apud maiores fuerit, haecenus non comperit. At Iosephus Bon-
 filius in Sicular. rer. partis I lib. I, antiquum esse credi ABACAENVM tradit: quod
 Graecis auctoribus, Diodoro, Stephano, Svida ac Favorino scribitur Ἀβακείων, &
 uni Ptolemæo Ἀβακείων, ABACAENA. Svidas & Favorinus: Ἀβακείων, πόλις Σικελίας,
 Id est: Abacenum, opidum Sicilia. Stephani epitomator: Ἀβακείων, πόλις Σικελίας, ἐπι-
 ρως ἢ παροξύντως, ἢ ἡ ἀρχαῖα γὰρ διὰ διφθόγγου. τὸ ἔθνος Ἀβακείωνος, ὡς Ἀκρηανίως. Id
 est: Abacenum, opidum Sicilia, neutrius generis, accentu in penultima, quae per diphthongum
 scribitur. Gentilitium inde ABACAENINVS; ut Acragantinus. Eorum sententia, qui opi-
 di huius monumenta apud Tripium opidum hodie extare opinantur, merito ego
 accedo: Diodori maximè atque Ptolemæi auctoritate inductus. quidpe hic opidum
 id collocat in mediterraneo, supra ostium Heliconis amnis; quem nunc Oliverium
 esse, supra huius lib. II cap. V docui: Diodorus verò lib. XIII ita tradit: Ἀθῶνισι μὲν
 παρὰ αὐτὴν τὴν ἀρχαίαν Δημήτρας· ἐν δὲ τῇ Σικελίᾳ μάγων, ὃ τὸν Καρχηδονίαν στρατηγὸς διώμας ἀβρα-
 σίας, ἐστράτευεν εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Ληλατήσις δὲ τὴν χώραν, ἢ πόλιν Ἀφελείας ἐγκρατὴς ἡμίονος,
 αἰετῶν, ἢ πρὸς Ἀβακείων πόλιν συμμαχίᾳ καὶ στρατοπέδωσεν. Id est: Athenis summum gerente
 magistratum Demestrato, in Sicilia Mago, Carthaginensium dux, coactis copiis, Messana bellum
 intulit. agens, pervasatis quum praedam magnam obtinisset, exercitum reducto, apud Abaca-
 num opidum, sedere sibi junctum, castra posuit. Factum hoc Olympiadis xcvi anno III, 10
 ante natum Iesum anno cccxciii. Sed agri Abaceni memoria eodem libro bi-
 ennio antiquior adnotata est, Phormione Athenis summum gerente magistratum.
 Θεωρῶν δὲ, inquit, ἐ διονύσιος, τὰς Λακεδαιμονίους περὶ τὸν πόντον ἔσαν ἑκατόμη-
 ροὺς Μεσσηνίαν ἐν Πιπύρῳ πόλιν κατωικίζουσι, μετὰ τὴν ἑκ Μεσσηνίας αὐτῶν, ἢ χωρὶς τὴν ἀρχαίαν
 ἡλιανθίαν δὲς τὴν Ἀβακείωνος χώρας δόποτι μετὰ· οἱ δὲ Μεσσηνίῳ τὴν πόλιν ὠνόμασαν Τυδαρίδα. Id
 est: Sed quum Lacedaemonios hoc ipso, quod exterminati ab illis Messenii urbem insignem acce-
 pissent incolendam, offensos videret Dionysius; ἐ Messanā translatis alium quemdam Abaceni
 regionis locum juxta mare illis attribuit. urbemque eam Messenii Tyndaridem adpellant.
 Hanc mille passus ab ostio Oliverii fluminis fuisse sitam, ubi etiam nunc templum
 vulgò vocatur Santa Maria di Tindaro, supra huius lib. II cap. V docui. Ceterum in 30
 vulgatis equidem exemplaribus scriptum est τὴν Ἀβακείωνος χώραν. sed Ἀβακείωνος esse
 legendum, cum Stephanus dicto loco tum ipse testatur postea Diodorus lib. XVIII,
 ubi inter celebriores orientales insulae partis civitates computantur Abaceni. καὶ
 Καμαρηνάϊοι μὲν, inquit, Ἀλεονίται, πρὸς τὴν τῆς Καταναίων ἢ Ταυρομενίται, ἀρχαῖα πέσο-
 βεις ἐκπέφυκτες περὶ τὸν Καρχηδονίαν μὲν ὄλιγος δὲ ἡμέρας οἱ τὴν Μεσσηνίαν ἢ Ἀβακείωνος καὶ
 συχναὶ τὴν πόλιν πρὸς Ἀμίλκων ἀφίσταντο. Id est: Camarinenses itaque ac Leontini, Catanenses
 item & Tauromenitani, missis ex templo legatis, ad Carthaginensibus sese adplicarunt. paucisque
 post diebus Messanenses atque Abaceni, & alia complures civitates ad Amilcarem defecerunt.
 Sic & ex lib. XXII referunt Excerpta legationum: μετὰ τὴν πόλιν Ἰέρων, ἔχων διώμας ἀξί-
 ολογον, ἐστράτευεν ἐπὶ μαμερτίνας ἢ τὴν Ἀλαίαν ἀρχαῖα περὶ τὴν πόλιν. Ἐπὶ δὲ Ἀβακείων καὶ 40
 Τυδαρίτων περὶ τὴν πόλιν πρὸς δεξιὰς, ἢ κενόδοσι τὴν πόλιν τῶν. Hoc est: Post hac Hiero, va-
 lidum habens exercitum, adversus Mamertinos expeditionem fecit. Messana deditione sibi
 adjunxit. & ab Abaceni Tyndaritanisque propensè acceptus, his etiam civitatibus potius
 est. Sed & lib. XVIII ante Abacenum opidum similiter conterminum facit
 Mylis, Messanensium castello. Ἀγαθοκλῆς, inquit, ἐ τῶν Συρακουσίων διώμας, κα-
 τήχων [μύλας,] Φρούρον τῶν Μεσσηνίων, ἐπηγγέλατο λαβὼν παρ' αὐτῶν τετρακόντα τάλαν-
 τα ἀρχαῖα πέντε πόντον. δόντων δὲ τῶν Μεσσηνίων δόξαρον, ἢ μόνον διεβόσωσεν ὅτι πρὸς
 αὐτῶν πρὸς ἐπιγραφίαις, ἀλλὰ καὶ τὴν Μεσσηνίαν αὐτῶν ἐπεχείρησε κατελαβεῖν. * * *
 καθ' ὃν δὴ χρόνον ἦσαν ἐκ Καρχηδονίων πέσοβεις, οἱ τὴν μὲν Ἀγαθοκλῆα περὶ τῶν Συρακην-
 τῶν ἐπέτησαν, ὡς ἀρχαῖα πέντε πόντον τῶν Συρακηνίων· πρὸς δὲ Μεσσηνίαν ἐβόσωσεν ὅτι πρὸς
 τὸ Φρούρον ἀγαθὰς δόξαρον πέντε πόντον, ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἰς τὴν Λιβύαν. Ὁ δὲ Ἀγα-
 θοκλῆς περὶ τῶν εἰς Ἀβακείων, πόλιν συμμαχον, τὰς δουλεύσας ἀλλοτεῖως ἔχεν τὸ πρὸς αὐτὸν ἀπέ-
 σφαιζεν. Hoc est: Agathocles, Syracusanorum princeps, quum Mylas, Messanensium castellum,
 teneret; restitutum se id eis promissit, si xxx talenta accepisset. quod argenti pondus ubi
 Messanenses exhibuerant, non modo fidem promissorum sefellit; sed ipsam insuper Messa-
 nam occupare conatus est. Et exiguo post: Circa hoc tempus Carthaginensium legati ve-
 nere; qui de perpetratis, quod pactorum fidem transgredere, cum illo exposularunt. &
 conciliata

concordatâ Messanensibus pace, castellum etiam restituere tyrannum coëgere: atque tum in Africam redierunt. Agathocles vero ad Abacantum opidum, societatis fœdere sibi conjunctum, profectus, quosdam illius, qui adversari sibi videbantur, jugulavit. Ex his igitur tot ac tam desertis locis commodum jam atque facile erit mendosum locum apud Appianum emendare. Verba eius, Civil. bellor. lib. v, sunt ista: *μύλας δ' ἐπὶ τῷ ἐκ μυλῶν Πηί τῃ Ναυλόχῳ καὶ Πελοριάδα τὰ ὄρη ἀπαντὰ Φορραὶ Πομπηίῳ κατέχον. ἐκράτῃ δ' ἔτ' ἐπιτῶν ἐκατίρων ὁ Πομπηίος, ἀμφὶ δ' τὸ Ταυρομένιον καὶ περὶ μύλας, καὶ περὶ τοῦ τ' ὄρων ἀπτεταχθεὶς, καὶ τὸ Κάισαρα, ὅσα Τυωδαρῶδες ἐς τὸ περὶ ὄρεν ἰόντα, ἠνώχλη, μὴ συμπολεμῶμον. Ἀγρίππῳ δ' ἡ νομοθετοῦσιν ὄρεσι Πηί, ἐς Πελοριάδα μετεπέδησεν, ἐκλιπῶν τὰ τεναῖα περὶ μύλας. καὶ δὲ Κάισαρ αὐτῷ τὴν κατὰ τὸ ἐκ μυλῶν, καὶ Ἀρ-
 10 αμισίαν, πλὴν τῆς βραχυτάτης. Ὑβέρδης δ' ἡ Ἀγρίππῳ δόξης Φαιείσης, ὁ Πομπηίος ἠδ' εἰς τὰ τεναῖα ἀφ' ἡμετέρας, τὸ Τισίων ἐκάλεσε μὴ ἔρατῃ. Τισίων δ' ὁ Κάισαρ ὑπέλαπεν, καὶ δημῶσαν τὸ ὄρος περὶ ὄρος τὸ μυθῶνον, ἐνθα ἀσπίλους ἐνοικήσαν. * . μετὰ δ' ἔρατ' τὸ Παλαισιλῶν γλῶσσοις, ἔλεπτος αὐτῷ ἠνώχλη τὸ σιπλογῶν καὶ μεσσήνη παρεστρατιπέδων ἀμφοτέροι. Hoc est: Mylas adhuc, & omnem hinc ad Naulochos Peloriademque oram maritimam Pompeii tenebant praesidia. fauceis quoque utraq, tum Tauromenitanas tum Mylenseis, Pompeius occupaverat: & montanos calicis muris intersepit. & Casarem à Tyndaride procedentem infestabat, abstinentem praelio. Quum verò Agrippam adpulsurum crederet, ad Peloriadem transeurrit; desertis faucibus Mylensibus. quas mox Casar occupavit, unâ cum ipsis Mylis & Fano Diana, exiguo opido. Sed ubi opinio de Agrippa adventu evanuit: Pompeius, cognito, amissas esse fauceis, Tisenum accivit
 20 cum exercitu. Ei Casar obviam progressus, aberravit à viâ circa montem Myconium: ubi sine tentorio pernoctavit. Post hæc Palaestenorum agrum vastavit: & Lepidus factus ei est obviam, frumenta colligens. moxque ambo Messanam obsederunt. Pompeii exercitum, quem Tisienus ad Pelorum versus & Naulochum ducere debebat, Messanâ, Lepidum verò ad Tauromenium fuisse, ex præcedenti ibidem narratione liquidò parer. MYCONIUS igitur iste mons vertex quidam fuit in jugis Pelori seu Neptunii montis, inter Messanam, Pelorum, & Naulochum, à sinistra parte faucium Mylensium seu viâ qua Mylis itur Messanam. namque exercitu à Messanâ adducto, castra Pompeius ad Naulochum opposuit castris Casaris; qui apud Dianæ Facelinæ templum erat; ut supra, huius lib. II, cap. v docui. Cæterum mendosos istos Παλαισιλῶδες, qui nulli
 30 umquam fuere in Siciliâ, corrigendos esse in Ἀκακωνίους, ipsum historiæ simul & chorographiæ filum disertè indicat.*

MYCONIUS mons.

C A P. XIII.

Tiracia, Tyracina, Ancylium, opida. Cabala, Cronium, loca. Opida, Arbela, Tabas, Indara, Craftus, Hippana. Opida incerti situs. Numerus universarum in sula urbium.

Hætenus igitur totius insulæ Siciliae antiquitates, quæ ex veterum monumentis in lucem erui potuerunt, summâ, quantum in nobis fuit, curâ ac diligentia exposuimus. Reliquum est, uti ad finem huius commentationis eorum quo-
 40 que locorum, quibus nulli certi situs dispici possunt, memoria producat.

Marciano Heracleensi atque Straboni memorantur *urbes καλλιπολις, CALLIPOLIS, & εὐβοία, EUBŌEA*: quatum huius Herodotus, illius Silius ac Stephanus, quoque meminerunt. Marciani hæc sunt:

μετὰ ταῦτα δ' ἀπὸ Νάξου Λεοντίνου τῆς καὶ
 Ἡ' πλὴν ἦσαν τ' ἐχθροὶ Ρηγίης πέρας
 Ἐπὶ δ' ἡ πόρθημα κειμένη Σικελικῆ,
 Ζάγκλη, καὶ ἄλλη, καλλιπολις, ἔχον δότικους.
 Πάλιν δ' ἀπὸ τέτων δύο πόλεις, εὐβοία
 καὶ μύλας κατὰ κείνησιν ὄρεσι κατέμειον.

50 Id est: Post hæc à Naxo Leontini, & Quæ ex adverso Rhegiæ Ad fretum Siculum sita est, Zancle, item Carana, & Callipolis, accepere colonias. Rursus verò ab his due urbes, Eubœa Et Myla dictæ, condite fuerunt.

Hinc Strabo, lib. vi, enarratis præcipuis, quæ tum exstabant, Siciliae urbibus: Ἡ' δ' ἄλλη, inquit, κατικία, καὶ τῆς μεσογείας περιμέτρων ἡ πάλαισι γρηθήται. οὐ γὰρ Ἰμέρον ἐπὶ ἠνωτικῶν μύλων